

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Інституту
історії України НАН України
від 25.09.2018 р., протокол № 8

Голова вченої ради,
академік НАН України
Смолій В.А.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Музеологія в історико-культурних трансформаціях:
сучасні підходи та сенси»

підготовки здобувачів вищої освіти
на третьому (освітньо-науковому) рівні
на здобуття ступеня: доктор філософії (PhD)
за спеціальністю: 032 «Історія та археологія»
галузі знань: 03 «Гуманітарні науки»

Київ – 2018

Розробники силабусу:

Р. Мухоморова / МАХІВКО ВЕВКА Р. /

Гарант освітньої програми:

В. С. С.

**НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: МУЗЕОЛОГІЯ В ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ
ТРАНСФОРМАЦІЯХ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА СЕНСИ**

Вибіркові навчальні дисципліни.

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Освітній рівень: третій рівень освіти (доктор філософії)

ВИКЛАДАЧ: Маньковська Руслана Вікторівна, доктор історичних наук, провідний науковий співробітник, керівник Центру досліджень історико-культурної спадщини відділу історії України другої половини ХХ ст. Інституту історії України НАН України.

Тел. роб. +38(044)279-87-04 E-mail: ruslana_man@ukr.net

Персональні профілі та сторінки web-ресурсів:

<https://orcid.org/0000-0003-4581-2128>

<https://id.elsevier.com/settings/redirect?code=IBNu6sVF-A7W->

[iR7Ikjg2bK3hSCdE1WrJLc9Uajt](https://id.elsevier.com/settings/redirect?code=IBNu6sVF-A7W-iR7Ikjg2bK3hSCdE1WrJLc9Uajt)

<https://publons.com/researcher/4348028//>

https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&authuser=1&user=Yb46vCEAAAAJ

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 кредити ECTS

Аудиторних занять: 48 академічних годин (10 лекційних і 14 семінарських по 2 академічні години; дві контрольні (модульні) роботи – 4 академічні години; консультація та іспит – 4 академічні години)

Самостійна робота слухачів курсу: 64 години.

Форма підсумкового оцінювання: іспит.

АНОТАЦІЯ

Анотація курсу

Навчальний курс «Музеологія в історико-культурних трансформаціях: сучасні підходи та сенси» розрахований на слухачів (аспірантів), які мають освітньо-кваліфікаційний рівень магістра.

Курс складається із двох змістовних модулів та побудований за вимогами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Навчальний курс безпосередньо пов'язаний з навчальними курсами з джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін та вибіркового курсами з історіографії, історії середньовіччя, базується на вже засвоєному матеріалі і спрямований на поглиблення, систематизацію знань з окресленої дисципліни та на формування фахових компетентностей, зокрема можливості застосовувати знання з теорії музеології, історії та практики музейної справи в науково-дослідній роботі.

Мета навчальної дисципліни: засвоєння знань про розвиток музеології як науки, вплив історичних та культурних процесів на осмислення її місця в суспільному житті, інноваційні підходи до концептуального бачення музею майбутнього.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити слухачів з теоретичними засадами, методологічним інструментарієм, дослідницькими можливостями, дисциплінарним статусом музеології, зокрема з концептуальними баченнями її розвитку, історією музейної справи, дати уявлення про роль музею в сучасному світі та основні принципи музейницької діяльності, сприяти естетичному удосконаленню слухачів.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно з ОНП	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК2	Здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук (філософії науки та культури, педагогіки, біології, медицини, антропології, мистецтвознавства, демографії тощо).
ЗК3	Здатність до розуміння широкого кола філософсько-світоглядних проблем, глибинного усвідомлення суспільних

	процесів, причино-наслідкових зв'язків.
ЗК 4	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у різних видах професійної діяльності; володіти основними методами і засобами набуття, зберігання та обробки інформації; знаходити необхідну інформацію, критично її осмислювати, порівнювати та аналізувати з метою визначення рівня її вірогідності; користуватися бібліотечними та архівними фондами як традиційними, так і музейними, електронними.
ЗК 6	Здатність виявляти, формулювати і розв'язувати дослідницькі проблеми, приймати обгрунтовані рішення та створювати алгоритм їхнього втілення у практику.
ЗК 7	Здатність до наукового пошуку; володіння необхідним дослідницьким інструментарієм; адекватного висвітлення та розширення історичних знань.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК 2	Володіння сучасною науковою термінологією, глибоке розуміння змісту фахових термінів.
ФК 3	Знання з філософії історії, зокрема розуміння сутності історичних теорій щодо реконструкції минулого людства, обізнаність з основними науковими напрямками та науковими школами.
ФК 4	Навички із застосування спеціального інструментарію з метою відбору, аналізу, інтерпретації історичних джерел, верифікації наведеної в них інформації.
ФК 5	Вміння орієнтуватися в системі збереження архівних документів, спеціальні знання з історії функціонування державної машини та особливостей діловодства різних країн в різні історичні періоди, що дозволяє виявити необхідну для дослідження джерельну базу.

ФК 6	Вміння застосовувати під час дослідження класичні та сучасні наукові методи, зокрема історичні та міждисциплінарні, адекватно визначати методику дослідження відповідно до висунутих завдань та сформульованих цілей.
ФК 9	Здатність визначати вплив соціокультурного середовища, політичної системи на формування особистості та роль особистості в історії.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН 1	Вільне володіти всім арсеналом знань про минуле людства, закони і тенденції розвитку суспільства, інструменти та практики його вивчення.
ПРН 2	Знати основні теорії, ідеї, концепції, напрямки історичних досліджень як класичних, так і новітніх, зокрема локальної історії, регіоналістики, просопографії, усної історії, інтелектуальної історії тощо.
ПРН 3.	Опанувати сучасну термінологічну систему та понятійний апарат історичної науки і соціогуманітаристики
ПРН 4	Уміти збирати, опрацьовувати та зберігати наукову інформацію за допомогою сучасних інформаційних технологій.
ПРН 5	Уміти відбирати, аналізувати, класифікувати джерела для здійснення наукового дослідження, визначати рівень їхньої достовірності та інформативності, верифікувати наведені в них відомості.
ПРН 6	Втілювати в історичному дослідженні вже існуючі теоретичні розробки, визначати наявні проблеми, шукати шляхи їхнього розв'язання.
ПРН 8	Уміння обирати методологічний інструментарій та стратегічні підходи відповідно до особливостей наукового дослідження, його мети та завдань, розглядати проблему.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари, підсумковий модульний контроль (контрольні роботи) та іспит	Самостійна робота
Модуль 1. Теоретико-методологічні засади музеології					
1	<i>Тема 1. Вступ до курсу. Нормативно-правова база музейної справи в Україні. Музеологія та її методологічна основа.</i>	4	2		2
2	<i>Тема 2. Термінологічна система в музеології: сучасний дискурс та нові підходи.</i>	6	2	2	2
3	<i>Тема 3. Музеологія в системі соціогуманітарних наук. Наукові концепції розвитку музеології</i>	6	2	2	2
4	<i>Тема 4. Структура музеології та функціональна сутність музею.</i>	6	2	2	2
5	<i>Тема 5. Музеологія в контексті меморальних, візуальних студій, публічної історії та історії емоцій.</i>	8	2	4	2
<i>Підсумковий модульний контроль (контрольна робота)</i>		2	-	2	-
Всього з модуль 1		32	10	12	10

Модуль 2. Сучасний музей як соціокультурний інститут: технології та комунікації					
6	<i>Тема 6. Історія музейної справи в Україні: історико-культурний аналіз.</i>	8	2	4	2
7	<i>Тема 7. Основні напрями музейної діяльності: специфіка змісту та форми комунікації.</i>	10	2	4	4
8	<i>Тема 8. Стратегії музейного менеджменту та маркетингу в музейній сфері.</i>	10	2	4	4
9	<i>Тема 9. Інноваційні технології в музейній діяльності.</i>	10	2	4	4
10	<i>Тема 10. Сучасний музейний простір: перспективи розвитку.</i>	6	2	2	2
<i>Підсумковий модульний контроль (контрольна робота)</i>		2	-	2	-
Всього за модуль 2		38	10	20	16
<i>Письмова робота – дослідницька студія</i>		38	-	-	38
<i>Підсумковий контроль (консультація та іспит)</i>		4	-	4	-
Разом за курс		120	20	36	64

№ з/п	Теми семінарів	Кількість годин
Модуль 1		
Семінар 1	Термінологічна система в музеології: сучасний дискурс та нові підходи 1. Термінологічні дефініції в музеології: еволюція становлення та понятійно-змістові сенси.	2

	2.«Нова музеологія» та термінологічний інструментарій.	
Семінар 2	<p>Музеологія в системі соціогуманітарних наук.</p> <p>Наукові концепції розвитку музеології</p> <p>1.Стадійна концепція японського вченого С. Цурути.</p> <p>2.Етапність розвитку музеології у баченні чеського науковця З. Странського.</p> <p>3.«Музейні революції» хорватського дослідника А. Бауера.</p>	2
Семінар 3	<p>Структура музеології та функціональна сутність музею</p> <p>1.Основні складові структури музеології: система методів та критеріїв.</p> <p>2.Базові функції музеїв: новітні пдходи.</p> <p>3.Музейна соціологія.</p> <p>4.Класифікація музеїв України за адміністративною, профільною ознаками та формою власності.</p>	2
Семінар 4-5	<p>Музеологія в контексті меморальних, візуальних студій, публічної історії та історії емоцій</p> <p>1.Музей у мнемологічному просторі.</p> <p>2.Музейна візуальність та її особливості.</p> <p>3.Місце музеїв у публічній історії.</p> <p>4.Музейний простір та історія емоцій: точки дотику</p>	4
Модуль 2		
Семінар 6-7	<p>Історія музейної справи в Україні: історико-культурний аналіз</p> <p>1.Основні періоди розвитку музейної справи в Україні та їх характеристика.</p> <p>2.Видатні діячі українського музейництва.</p> <p>3.Сучасна музейна галузь України та стратегія її розвитку</p>	4
Семінар 8-9	<p>Основні напрями музейної діяльності: специфіка змісту та форми комунікації</p> <p>1.Науково-фондова робота музею (на прикладі Національного художнього музею України).</p> <p>2.Науково-дослідна діяльність музейного закладу.</p> <p>3.Експозиційно-виставковий напрям діяльності.</p>	4

	4.Освітньо-просвітницька діяльність. Музейна педагогіка.	
Семінар 10-11	Стратегії музейного менеджменту та маркетинг в музейній сфері 1.Менеджмент в музейній галузі та його специфіка (на прикладі Національного музею історії України). 2.Маркетингові інструменти в музейництві	4
Семінар 12-13	Інноваційні технології в музейній діяльності 1.Інформаційно-комунікаційні технології в музейній сфері (на прикладі Музею історії Києва). 2.Віртуальний музей. 3.Музей для людей з особливими потребами.	4
Семінар 14	Сучасний музейний простір: перспективи розвитку 1.Музей і суспільство: напрями взаємодії. 2.Музейний простір та його обриси на майбутнє.	2
Підсумковий (модульний) контроль	Контрольні роботи	4
Підсумковий контроль	Консультація та іспит	4

Самостійна робота здійснюється у вигляді опрацювання лекційного матеріалу, додаткової літератури задля кращого засвоєння ідей, положень, концептів та фактажу навчального курсу та підготовки дослідницької роботи за проблематикою, погодженою з викладачем

ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності аспіранта за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Вид роботи	Кількість балів за один вид роботи	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів за курс
<i>Лекції</i>	1	Аспірант відвідує лекційне заняття, якісно веде конспект лекції	За лекції – 10
	0	Аспірант не відвідує лекцію	
<i>Практичне заняття (семінари)</i>	2	Аспірант ставить змістовні запитання, висловлює аргументовані зауваження, бере участь у дискусії	За практичні заняття (семінари) – 28
	1-2	Аспірант ставить запитання, але не висловлює аргументованих зауважень та/або не бере участі в дискусії	
	0	Пасивна участь у практичному занятті	
<i>Самостійна робота (письмова робота – дослідницька студія)</i>	22	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє аналітичний та творчий підхід, знання особливостей досліджуваного явища, виклад є логічним. Роботу оформлено відповідного до чинних вимог.	За самостійну роботу – 22
	15-19	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє аналітичний та творчий	

		підхід, знання особливостей досліджуваного явища, виклад є в цілому логічним. Але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки. Роботу оформлено відповідного до чинних вимог, але є невеликі хиби в оформленні.	
	9-14	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє непогане знання матеріалу, але є значна кількість недоліків різного характеру, структурні порушення, нелогічність у викладі матеріалу, нехтування приписами оформлення роботи.	
	1-8	Роботу подано невчасно; автор не засвоїв необхідний матеріал, не розуміє досліджуваного явища.	
	0	Робота взагалі не підготовлена аспірантом	
Контрольні (модульні роботи)	5	Аспірант надав вичерпні відповіді на всі питання контрольної роботи, продемонстрував глибоке знання матеріалу	За контрольні роботи – 10
	3-4	Аспірант надав вичерпні	

		<p>відповіді на всі питання контрольної роботи, але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки.</p>	
	1-2	<p>Аспірант відповів не на всі питання контрольної роботи, не засвоїв необхідний матеріал.</p>	
	0	<p>Аспірант не відповів на жодне питання контрольної роботи чи не з'явився на контрольну роботу</p>	
Іспит	30	<p>Аспірант демонструє глибокі знання, дає вичерпну відповідь на екзаменаційні та додаткові питання, впевнено аргументує свою позицію.</p>	30

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

Модулі	I	II
Лекції	0-5	0-5
Семінари	0-10	0-18
Самостійна робота (письмова робота – дослідницька студія)		0-22
Контрольні (модульні роботи)	0-5	0-5
Робота за модулями	0-20	0-50
Підсумковий контроль (іспит)	0-30	
Всього за курс	0-100	

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної
університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу
та шкалу ECTS

Рейтинговий показник	Оцінка за ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
64-74	D (задовільно)	задовільно	
60-63	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

1-34	Г (неприйнятно)	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	--------------------	--	---

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до іспиту) становить 35 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 35 балів) аспірант зобов'язаний повторно пройти курс навчання із зазначеної дисципліни. У разі отримання оцінки «незадовільно» аспірант має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії аспірант може обрати повторне вивчення дисципліни.

ФОРМА ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань з метою перевірки рівня засвоєння слухачами певних тем навчальної програми відбувається під час проведення семінарських занять. Формами поточного контролю з дисципліни «Музеологія в історико-культурних трансформаціях: сучасні підходи та сенси» є опитування, аналіз пропонуваного для ознайомлення наукових статей і монографій, дискусії щодо викладених у них проблем. Поточний контроль передбачає оцінювання відповідно до критеріїв, викладених у «Порядку і критеріях оцінювання».

Підсумковий контроль передбачає дві контрольні (модульні) роботи та іспит. Контрольні роботи відбуваються у письмовому форматі, а іспит у форматі усної співбесіди в очному режимі чи режимі відеоконференції. На контрольну роботу виносяться питання, що обговорювалися під час семінарських занять. На іспит виносяться питання із запропонованого нижче переліку. За потреби ставляться додаткові/уточнюючі питання з обсягу навчального курсу.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Музеологія як наука. Об'єкт та предмет дослідження музеології.
2. Нормативно-правова база музейної справи в Україні. Закон України про музей та музейну справу від 29 червня 1995 р.
3. Проаналізуйте ключові поняття в музеології: «музей», «музейний предмет», «музейна справа», «музеальність», «музейництво», «музезнавство», «музеологія».
4. Охарактеризуйте наукові підходи, принципи та методи, які застосовують в музеології.
5. Окресліть місце музеології в системі соціогуманітарних наук.
6. Виділіть основні структурні елементи музеології та розкрийте еволюцію їх розвитку.
7. Охарактеризуйте музей як поліфункціональний соціокультурний інститут.
8. Означте та охарактеризуйте основні наукові концепції розвитку музеології.
9. Окресліть нові світові тенденції в розвитку музейної сфери в другій половині ХХ ст. «Нова музеологія».
10. Означте ключові сенси ролі музею в контексті пам'яттєвих студій.
11. Охарактеризуйте музейну візуальність як інноваційний підхід у діяльності музеїв.
12. Окресліть місце музеїв у напрямі публічної історії.
13. Визначте синергічні маркери історії емоцій в музейному просторі.
14. Виділіть етапи колекціонування як витоки музейної справи.

15. Проаналізуйте розвиток музейної справи в Україні в ХІХ – на початку ХХ ст.
16. Проаналізуйте основні етапи розвитку музеїв в Україні в ХХ ст.
17. Назвіть видатні постаті українського музейництва в ХІХ – ХХ ст.
18. Висвітліть проблему репресованого українського музеезнавства в період радянської тоталітарної системи.
19. Проаналізуйте розвиток українського музейництва в українській діаспорі у ХХ ст.
20. Дайте оцінку сучасному стану музейної справи в Україні.
21. Охарактеризуйте основні напрямки музейної діяльності.
22. Обґрунтуйте класифікацію музеїв України за адміністративною ознакою та формою власності.
23. Окресліть профільну класифікацію музеїв України.
24. Проаналізуйте структуру та складові елементи фондів музею. Окресліть проблеми збереження музейних фондів.
25. Обґрунтуйте основні принципи та методи побудови експозицій у музеях різних профілів.
26. Проаналізуйте основні етапи науково-дослідної роботи музеїв. Окресліть тематику музеезнавчих досліджень у музеях різних профілів.
27. Проаналізуйте основні форми освітньо-виховної роботи музеїв.
28. Окресліть особливості музейної педагогіки та музейної соціології в музейних комунікаціях.
29. Означте сучасні методи музейного менеджменту та маркетингу.
30. Проаналізуйте особливості впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в музейній сфері.
31. Охарактеризуйте специфіку віртуального музею та перспективи його розвитку.
32. Окресліть особливості діяльності музеїв для людей з обмеженими можливостями.
33. Проаналізуйте основні сучасні тенденції розвитку музейної галузі.
34. Окресліть власне бачення музею ХХІ століття, його завдання та формати.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Буланый И. Т., Явтушенко И. Г. Народные сокровищницы / И. Т. Буланый, И. Г. Явтушенко. Київ, 1984.
2. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: Посібник / Ф. Вайдахер. Львів, 2005.

3. Велика Л. П. Музейне експозиційне мистецтво / Л. П. Велика. Харків, 2000.
4. Видатні особистості. Музейна персоналістика: (матеріали обл. музей. Наук. конф. до Міжнарод. дня музеїв та 75-річчя Дніпропетровської області). Вип. 10 / упоряд. В. М. Бекетова. Дніпропетровськ, 2008.
5. Гнедовский М. Профильмузея / М. Гнедовский // Советский музей. 1985. № 5.
6. Закон України «Про музеї і музейну справу» // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 25.
7. Про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу»: Закон України № 1709-VI від 05.11.2009 р. // Відомості Верховної Ради України. 5.11.2009.
8. Закон України «Основи законодавства України про культуру» від 14.02.1992 № 2117-XII. // Відомості Верховної Ради України. 26.04.1992.
9. Закон України «Про культуру» від 14.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 24. Ст. 169.
10. Закон України «Про охорону культурної спадщина» від 08.06.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. 2000. № 39. Ст. 333.
11. Ковалевська О. Візуальні студії // Нариси з соціокультурної історії українського історіє писання / за загал. ред. В. Смолія; НАН України; Ін-т історії України. К.: генеза, 2018. С. 119–183.
12. Ковалевська О. Візуальні студії в системі сучасного соціогуманітарного знання / О. Ковалевська // Історіографічні дослідження в Україні. 2016. Вип. 26. С. 208–237. URL: http://resource.history.org.ua/pub/Idvu_2016_26_11
13. Кот С. І. Збереження пам'яток історії та культури в роки Великої Вітчизняної війни // Охорона, використання та пропаганда пам'яток історії та культури в Українській РСР. Зб. метод. матеріалів: В 6-ти ч. Ч. III. / С. І. Кот. Київ, 1989.
14. Кот С. І. Евакуація українських музеїв 1941 року: загублені реліквії / С. І. Кот // Київ. 1993. № 5–6.
15. Маньковська Р. В. Музеї України у суспільно-історичних викликах ХХ – початку ХХІ століть. Львів: Простір-М, 2016. 420 с.
16. Маньковська Р. В. Музей в сучасному меморальному полі: теоретичні підходи // Суб'єкт. Пам'ять. Символічне: Зб. наук. ст. та тез науков. повід. за матеріалами дистанційної Міжнародної науково-теорет. конфер. та наук. круглого столу. Київ, 28 травня. К.: Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2000. С. 148–153.

17. Маньковська Р.В. Музейна педагогіка: інноваційна технологія інтелектуального розвитку //Красзнавство.2019. № 3.С. 238–251.
18. Маньковська Р. В. Музейний простір України: питання структури та інтеграційного потенціалу // Фактор простору в історичних дослідженнях. – Переяслав-Хмельницький: Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав», 2018. С. 64–70.
19. Маньковська Р. В. Музейництво в Україні / Р. В. Маньковська. Київ, 2000. 140 с.
20. Маньковська Р. В. Політичні репресії серед музейників Житомирщини у 1930-х рр. // Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Житомирська область / (гол. ред. В. М. Литвин, заст. гол.: С. А. Кокін, О. П. Реєнт, В. А. Смолій, обл. ред.: заст. гол. Ю. Г. Градовський, Л. А. Копійченко). Кн. 7, ч. І. Житомир: Видавництво «Полісся», 2015. С. 22–34.
21. Маньковська Р. В. Політичні репресії серед музейників Черкащини у 1920–1930-і рр. // Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Черкаська область / (гол. ред. В. М. Литвин, заст. гол.: С. А. Кокін, О. П. Реєнт, В. А. Смолій, обл. редкол. П. М. Жук). Кн. 9. Черкаси: Видавництво «Інтроліга ТОР», 2016. С. 535–560.
22. Маньковська Р. В. Репресоване музейництво Львівщини (1939–1950-і рр.): знищення традицій // Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область / (гол. ред. В. М. Литвин, заст. гол.: С. А. Кокін, О. П. Реєнт, В. А. Смолій, обл. редкол. Ю. Т. Підлісний, заступник голови В. М. Савчак та ін.). Кн. 2, м. Борислав, Бориславський район. Львів: Видавництво «Астролябія», 2014. С. 100–120.
23. Маньковська Р. В. Тоталітаризм у суспільній пам'яті: музейні інтерпретації // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. Збірник статей /Відп. ред. В. М. Даниленко. Вип. 22. К.: Інститут історії України НАН України, 2017. С. 112–127.
24. Медведева І. М. Розвиток музейно-педагогічної діяльності: навч. посіб / І. М. Медведева. Краматорськ, 2009.
25. Мезенцева Г. Г. Музеєзнавство (на матеріалах Української РСР) / Г. Г. Мезенцева. Київ, 1980.
26. Музейна справа та музейна політика в Україні ХХ століття / Ред. М. Р. Селівачов. Київ, 2004.
27. Непомнящий А. А. Музейное дело в Крыму и его старатели (XIX – начало XX века): Библиограф. исслед. / А. А. Непомнящий. Симферополь, 2000.

28. Омельченко Ю. А. Перша підсистема музейництва (теоретичні засади, витоки, формування / Ю. А. Омельченко // Культурологічні студії. Зб. наук. праць. Вип. 2. Київ, 2005.
29. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музезнавство. Навчальний посібник / М. Й. Рутинський, О. В. Стецюк. Київ, 2008.
30. Ткаченко М. М. Музеї України під час другої світової війни (1939–1945): Автореферат дис. ... канд. іст. наук / М. М. Ткаченко. Київ, 1996.
31. Тронько П. Т. Історичне краєзнавство: крок у нове тисячоліття. Досвід, проблеми, перспективи П. Т. Тронько. Київ, 2000.
32. Український музей. Збірник 1. Київ, 1927.
33. Якубовський В. І. Музезнавство: навч. посіб.-практикум. / В. І. Якубовський. Кам'янець-Подільський, 2006.
34. Ясєв Г. Є. Опорні музеї при навчальних закладах: узагальнення, досвід / Г. Є. Ясєв. Київ, 2007.

Додаткова література:

1. Білокінь С. Музей України (Збірка П. Потоцького). Дослідження, матеріали / С. І. Білокінь ; Нац. Києво-Печерський іст.-культур. заповідник. Київ : [б. в.], 2006. 474 с
2. Большой Лувр [Текст] : [Открытие нового здания Лувра - корпуса Ришелье] / И. Каминка // Музеум. 1995. №1. С. 38-41.
3. Киевский музей западного и восточного искусства [Текст] : фотопутеводитель. К.: Мистецтво, 1986. 159 с
4. Киевский музей русского искусства : Фотопутеводитель / фот. В. Б. Соловского. К.: Мистецтво, 1986. 159 с
5. Київський музей історичних коштовностей [Текст] / [авт. вступ. ст. і упоряд. О. Д. Ганіна]. Київ: Мистецтво, 1974. 195 с.
6. Музей д'Орсе: Париж: альбом / авт.-сост. Л. Э. Торшина. К.: Мистецтво, 1991. 48 с.
7. Музеї Києва. Путівник / Упорядн. О. Башкатова. К.: «ПП Горобець Г. С.», 96 с.
8. Національний художній музей України [Текст] : [Альбом / Наук. кер. та упоряд.: О. Лагутенко]. К.: Артанія Нова, 2003. 415 с.: кольор.іл.
9. Пантелейчук І. В. Трансформація музею як соціокультурного інституту. Автреф. дис. канд. іст. наук., Київ, 2006.
10. Полюшко Г. Втрачені скарби Лаврського музею [Текст] : пошуки і знахідки / Г. В. Полюшко ; Нац. Києво-Печерський іст.-культ. заповідник. Київ : Абрис, 2001. 176 с.

11. Сумський державний художній музей : каталог / В.І.Рижова, А.І.Городницький, П.І.Пелешук (укл.); Мін. культ. УРСР; Сумське обл. упр. культури. Суми : Сумське обласне вид-во, 1957. 62 с.
12. Федорченко В. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посібник / В. К. Федорченко [та ін.]; Київ. ун-т туризму, екон. і права. К. : Кондор, 2009. 166 с.
13. DeCaro L. MouldingtheMuseumMedium: ExplorationsonEmbodiedandMultisensoryExperienceinContemporaryMuseumEnvironments. *NewTrendsInMuseology. Nouvellestendancesdelamuseologie.* 43В, 2015. P. 55-70.
14. Mankovska R. MuseumFranko`sresearches: retrospectiveanalysis // *Краєзнавство.* 2016. № 3–4. URL: resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/histo
15. Levin D. M. *ThePhilosopher`sGaze: ModernityintheShadowsofEnlightenment.* Berkeley; Los-Angeles; Oxford, 1999. 502 p.
16. Pink S. *FutureofVisualAnthropology: EngagingtheSenses.* London: NewYork: Routledge, 2006. 166 p.
17. Sandywell B. *DictionaryofVisualDiscourse: a DialecticalLexiconofTerms.* NewYork: Ashgate, 2011. 702 p.
18. Sturken M. *PracticesofLooking: AnIntroductioninVisualCulture.* NewYork: OxfordUniversityPress,2001. 496 p.

Електронні ресурси:

1. Закони України (офіційний портал). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Інтернет-ресурс «Все страны мира». URL: <http://www.stranymira.com/webcam>.
3. Міністерство культури і туризму України. URL: <http://mincult.kmu.gov.ua>
4. Музейний простір України. Музейний Портал музейних ресурсів. URL: <http://prostir.museum.ua>
5. Музеї онлайн - Україна Incognita. URL: <http://incognita.day.kyiv.ua/exposition>
6. Музеї України. URL: <http://www.museum-ukraine.org.ua>
7. Національний віртуальний музей. Велика Британія. URL:<http://www.culture24.org.uk/home>
8. 35 музеїв світу, які можна відвідати онлайн. URL: <http://www.interior.ru/design/art/5786-35-muzeev-mira-kotorye-mozhno-posetit-onlajn.html?fbclid=IwAR0-bU2ii8XoZMgeM9htSGcnU-RvYxtibXMkogkaad1cotwR2gjYfWs3MHE>
9. Туристичний портал. URL: <http://tourlib.net/>

ПОЛІТИКА КУРСУ

Слухач зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу, не запізнюватися. У разі дистанційних занять – завчасно перевіряти готовність технічних засобів, пристроїв та програмних продуктів до занять.

У разі відсутності: через хворобу – аспірант зобов'язаний надати відповідний документ гаранту освітньо-наукової програми, через поважні особисті чи родинні обставини – пояснювальну записку на ім'я гаранта освітньо-наукової програми.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робіт має відповідати вимогам «Положення про дотримання академічної доброчесності науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Інституті історії України НАН України» (наказ № 15/1-од від 29.10.2018 року): http://history.org.ua/uploads/editor-files/2022_11/637479cca39be.pdf